

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.015.03.2016
P/16/040

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli.

Numer i tytuł kontroli	P/16/040 – Funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie ¹
Kontroler	Iwona Gołębiwska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ.410.015.03.2016 z dnia 15.09.2016 r. (dowód: akta kontroli str.1-2)
Jednostka kontrolowana	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyzdrojach ² , ul. Książąt Pomorskich 8, Międzyzdroje (72-500).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Elżbieta Jakubiak Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Międzyzdrojach ³ od 03.11.1998 r., Ewa Lewandowska Kierownik Świetlicy Środowiskowej „Iskierka” w Międzyzdrojach ⁴ od 01.07.2011 r. (dowód: akta kontroli str. 3, 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności⁵.

Ocena ogólna

W latach 2013-2016 (I półrocze)⁶ Ośrodek prawidłowo wspierał rodziny zagrożone kryzysem lub przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Na podstawie diagnozy sytuacji dziecka i rodziny, Ośrodek opracował programy⁷: System Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną Gminy Międzyzdroje na lata 2007-2013⁸ i Program Wspierania Rodziny w Gminie Międzyzdroje na lata 2015-2017⁹. W programach tych nie ujęto zagadnień dotyczących funkcjonowania Świetlicy, mimo że warunki jej działania były trudne. Potrzeb takich nie zgłoszono również Radzie w sprawozdaniu za 2015 r. z realizacji programu na lata 2015-2017. W badanym okresie Ośrodek dokonywał rozpoznania problemów społecznych, udzielał skutecznej pomocy rodzinom mającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i prowadził pracę z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Identyfikował i monitorował rodziny zagrożone kryzysem lub przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze, współpracując z instytucjami posiadającymi wiedzę na temat takich zagrożeń.

Ośrodek zapewnił dzieciom dostęp do Świetlicy, zaspakajając potrzeby opiekuńczo-wychowawcze dzieci z 2 szkół publicznych w Międzyzdrojach. W latach 2013-2016 (I półrocze) do placówki uczęszczało: 15, 20, 17, i 13 dzieci, mimo że na wniosek rodziców zapisanych było odpowiednio: 28, 32, 30 i 26.

¹ Dalej: NIK.

² Dalej: OPS lub Ośrodek.

³ Dalej: Kierownik OPS.

⁴ Dalej: Świetlica lub placówka.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

⁶ Okres objęty kontrolą: lata 2013-2016 (I półrocze). Dla realizacji celu kontroli wykorzystano także dane statystyczne i gminne dokumenty strategiczne z lat poprzednich.

⁷ uchwalone przez Radę Miejską w Międzyzdrojach. Dalej: Rada.

⁸ System Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną Gminy Międzyzdroje na lata 2007-2013 przyjęty uchwałą Nr XI/95/07 Rady Miejskiej w Międzyzdrojach z dnia 17 maja 2007 r. Dalej: *Program na lata 2007-2013*.

⁹ Program Wspierania Rodziny w Gminie Międzyzdroje na lata 2015-2017 przyjęty uchwałą Nr LXI/595/14 Rady Miejskiej w Międzyzdrojach z dnia 13.11.2014 r. Dalej: *Program na lata 2015-2017*.

Świetlica prawidłowo prowadziła pracę na rzecz dzieci uczestniczących w zajęciach i ich rodzin. Tylko wobec 1 dziecka z 30, których dokumentację objęto badaniem szczegółowym, działania Świetlicy okazały się nieefektywne z braku chęci współpracy ze strony rodzica. W pozostałych 29 przypadkach placówka osiągała pozytywne efekty w pracy z dziećmi i ich rodzicami. Za dobrą praktykę należy uznać utrzymywanie kontaktu z 7 rodzinami oraz dalsze monitorowanie 6 rodzin, których dzieci zakończyły uczęszczanie do Świetlicy.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- niespełnienia wymogu dostępu do Świetlicy osobom niepełnosprawnym ze względu na bariery architektoniczne,
- braku decyzji właściwego organu o spełnieniu wymogów bezpieczeństwa przeciwpożarowego budynku Świetlicy,
- przekazania Radzie z jednodniowym opóźnieniem sprawozdania za 2015 r. z realizacji programu wspierania rodziny na lata 2015-2017.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego.

1. Dostępność i adekwatność opieki w formie placówek wsparcia dziennego, a także innych form pracy z rodziną w świetle potrzeb gminy.

Opis stanu faktycznego

1.1. Gminny system wspierania rodzin zagrożonych kryzysem.

1.1.1. W badanym okresie obowiązywały 2 programy wspierania rodziny: Program na lata 2007-2013 oraz Program na lata 2015-2017. Na 2014 r. nie opracowano programu wspierania rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 41-111)

Kierownik OPS wyjaśniła: (...) firma, która w 2013 r. złożyła najkorzystniejszą ofertę na opracowanie programu wspierania rodziny i programu przeciwdziałania narkomanii, strategii rozwiązywania problemów społecznych (tworzonych na podstawie diagnozy występujących w gminie problemów społecznych), zrealizowała zlecenie w listopadzie 2014 r. Tak długi okres opracowywania programu uniemożliwił jego realizację w 2014 r. Brak programu nie spowodował utrudnienia w kontynuowaniu funkcjonowania utworzonego systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bądź mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz w jego rozbudowie. W 2014 r. pozyskaliśmy środki na realizację projektu w ramach konkursu „Świetlica-Dzieci-Praca”. Projekt został zaliczony do grona najlepszych, nowatorskich rozwiązań w zakresie wspierania dzieci i rodzin dysfunkcyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 378, 380)

W dniu 18.03.2014 r. Kierownik OPS zawarła umowę z firmą zewnętrzną na opracowanie gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, gminnego programu wspierania rodziny i gminnego programu przeciwdziałania narkomanii. Jej wykonanie uzależnione zostało od pełnej realizacji przez OPS badań diagnostycznych przeprowadzonych w badaniu ankietowym¹⁰.

(dowód: akta kontroli str. 419-424)

Programy na lata 2007-2013 i na lata 2015-2017 opracowane zostały na podstawie sporządzonej wcześniej diagnozy sytuacji dziecka i rodziny. Obie diagnozy przygotowano w oparciu o dane statystyczne pozyskane z innych instytucji¹¹

¹⁰ W § 2 ust 1 umowy ustalono, że Zleceniobiorca zobowiązuje się do przedstawienia wersji roboczej dokumentów z uwzględnieniem priorytetu, jakim jest opracowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych, w terminie do 63 dni kalendarzowych od dnia przekazania zrealizowanych narzędzi diagnostycznych, pod warunkiem, że Zleceniodawca zwróci kompletnie zrealizowany zestaw narzędzi diagnostycznych w terminie 84 dni (pkt a) i Zleceniodawca nie dołączy dodatkowych materiałów, wymagających opracowania (pkt b).

¹¹ Urząd Miasta w Międzyzdrojach, Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyzdrojach, Główny Urząd Statystyczny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kamieniu Pomorskim.

i analizę wyników ankiet skierowanych do przedstawicieli gminnych placówek oświatowych, reprezentantów środowiska lokalnego i mieszkańców. Diagnoza na lata 2015-2017 uwzględniała również analizę SWOT.

(dowód: akta kontroli str. 49-59, 71-101)

W podsumowaniu diagnozy na lata 2007-2013 stwierdzono, że budowę lokalnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną należy skoncentrować w obszarach: wspierania rodziny, poprawy stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży, poprawy sytuacji dziecka w środowisku szkolnym, poprawy stanu zdrowia populacji, w szczególności poprzez rozwój sportu i rekreacji.

(dowód: akta kontroli str. 49-59)

W grudniu 2015 r. Kierownik Ośrodka zleciła firmie specjalistycznej opracowanie diagnozy zjawisk związanych z przemocą w rodzinie¹² oraz identyfikację rodzaju i skali uzależnień. Badanie socjologiczne przeprowadzone w środowisku uczniów szkół gminnych, wykazało m.in., że w rodzinach ok. 50% ankietowanych uczniów, istnieje problem przemocy. Prawie, co drugi uczeń doświadcza przemocy psychicznej. Badanie uzależnień wykazało, że co trzeci uczeń spożywa alkohol i pali papierosy, co dziesiąty przyznaje się do doświadczeń z narkotykami. Problemem były zjawiska w obszarze uzależnień behawioralnych: 62,2% uczniów wskazało, jako problem aktywność na portalach społecznościowych, a 58% - uzależnienie od gier komputerowych. Kierownik OPS stwierdziła, że wyniki tej diagnozy umożliwią budowanie skutecznych programów, w tym posłużą do opracowania kolejnego programu wsparcia dziecka i rodziny w 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 117-130, 327)

1.1.2. W Programie na lata 2007-2013 określono 4 cele strategiczne: wspieranie rodziny, poprawa sytuacji dziecka w środowisku szkolnym, promocja zdrowia oraz rozwój sportu i rekreacji i poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży. Odpowiedzialnymi za realizację zadań w ramach ww. 4 celów strategicznych uczyniono: Radę i Urząd, szkoły i jednostki organizacyjne gminy. Wskazano, że źródłem pokrycia kosztów realizacji zadań będą środki własne i pozyskane z funduszy zewnętrznych (rządowych, pozarządowych i programów celowych). Dla każdego celu strategicznego ustalono partnerów – instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, w tym organizacje pożytku publicznego.

(dowód: akta kontroli str. 60-69)

W Programie na lata 2007-2013 nie określono: koordynatora i realizatorów poszczególnych zadań, wskaźników stopnia osiągnięcia zakładanych celów i osób za nie odpowiedzialnych. Nie uregulowano kwestii oceny realizacji programu w trakcie i po jego zakończeniu, w związku z tym w okresie realizacji programu nie prowadzono monitoringu realizacji celów. Nie sporządzono sprawozdania z realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny ujętych w tym programie i nie przedłożono Radzie potrzeb na kolejny okres programowy.

(dowód: akta kontroli str.41, 60-69, 224-251)

Kierownik OPS wyjaśniła: *jak wynika z danych z roku poprzedzającego rozpoczęcie realizacji programów (2006) z danymi za rok 2015, osiągnięto efekt w formie zmniejszenia się liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej, uwikłanych w różne problemy, a zwłaszcza niezaradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Realizacja powyższych programów spowodowała zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej z 365 w roku 2006 do 264 w 2015 r. Znacznemu zmniejszeniu uległa również skala zdiagnozowanych problemów występujących w rodzinach objętych pomocą społeczną. (...). Coroczne sprawozdania z realizowanych przez OPS zadań*

¹² Rozpoznanie i zymiarowanie skali występowania poszczególnych form przemocy: psychicznej, fizycznej, ekonomicznej i seksualnej.

oraz przeprowadzane diagnozy do opracowywania innych, niezbędnych programów, np. przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie, przeciwdziałania narkomanii czy strategii rozwiązywania problemów społecznych, stanowią ocenę dotychczasowych działań i ich skuteczności.

(dowód: akta kontroli str. 326-327, 378-381)

Badania ankietowe w obszarze *Sytuacja dziecka i rodziny w środowisku lokalnym* przeprowadzone w roku 2014 wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej¹³ i mieszkańców Gminy wykazały, że do problemów, które najczęściej dotyczą lokalną społeczność, respondenci zaliczyli: alkoholizm (23,1%), bezrobocie (21,8%), dysfunkcyjność rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci i rozpad więzi rodzinnych (19,2%) oraz narkomanie i przestępczość (po 7,7%). W opinii ankietowanych oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi jest najmniej zadawalająca w takich obszarach jak: rynek pracy – walka z bezrobociem (25%), zdrowie (19,4%) oraz dysfunkcyjność rodzin i starzenie się społeczności lokalnej (po 13,9%). W odpowiedziach ankietowani wyszczególnili problemy, z którymi zmagają się rodziny, a które rzutują na sytuację dziecka, tj.: bezradność opiekuńczo-wychowawcza (zaniedbanie, brak należytego zainteresowania dzieckiem, prawidłowych wzorców), rozpad rodziny, przemoc domowa, złe warunki mieszkaniowe, a także niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolu i żłobku, słaby dostęp do szkolnictwa średniego, niewystarczająca dostępność do lekarzy specjalistów.

(dowód: akta kontroli str.72-101)

1.1.3. W Programie na lata 2015-2017 określono 1 cel strategiczny – wspieranie rodzin i dzieci w gminie Międzyzdroje, zaspakajanie ich potrzeb, zapewnienie im bezpieczeństwa oraz możliwości rozwoju w środowisku lokalnym, przypisując mu 3 cele operacyjne:

1. Wspomaganie rodzin w środowisku lokalnym poprzez: zwiększenie potencjału rozwojowego rodzin, wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych¹⁴ i zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego.
2. Wspieranie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju poprzez: podnoszenie poziomu wychowania i edukacji, udzielanie pomocy uczniom ubogim, uzdolnionym i niepełnosprawnym; rozwijanie środowiskowych form wsparcia dzieci i młodzieży; zwiększenie możliwości uczestnictwa dzieci i młodzieży w kulturze, sporcie i rekreacji.
3. Zapewnienie rodzinom i dzieciom bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego poprzez: zaspakajanie potrzeb zdrowotnych i rehabilitacyjnych rodzin i dzieci; przeciwdziałanie uzależnieniom i zjawisku przemocy w rodzinie; wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa u rodzin i dzieci.

Dla każdego celu operacyjnego określono działania i wskaźniki poziomu realizacji celu. Program nie ujmował planów w zakresie utworzenia nowych placówek wsparcia dziennego na terenie Gminy, ani funkcjonowania istniejących.

Wykonanie uchwały Nr LXI/595/14 Rady z dnia 13.11.2014 r. w sprawie przyjęcia programu na lata 2015-2017 powierzono Kierownikowi OPS, którego zobligowano do sporządzenia corocznego sprawozdania z realizacji programu.

¹³ M.in.: radnych, burmistrza, pracowników Urzędu, członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, służby zdrowia, Policji, organizacji pozarządowych, kościoła.

¹⁴ Poprzez m.in.: promowanie prawidłowego modelu rodziny i edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, wdrażanie nowych metod pracy z rodzinami znajdującymi się w sytuacji kryzysowej, zwiększenie dostępności dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego, terapeutycznego), terapii rodzinnej i mediacji, ustanowienie, w razie potrzeby, rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wzmocnienie więzi rodzinnych poprzez organizowanie pikników i imprez integracyjnych.

(dowód: akta kontroli str.70-71, 102-109)

Odpowiedzialnymi za realizację zadań w ramach ww. 3 celów operacyjnych byli: Burmistrz, Rada, Urząd, OPS, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych¹⁵, Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie¹⁶, publiczne placówki przedszkolne i szkolne szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego, publiczne placówki służby zdrowia i Straż Miejska. Wskazano, że źródłem pokrycia kosztów realizacji zadań będzie budżet samorządowy (gminny, powiatowy i wojewódzki) i centralny, PFRON, fundusze zewnętrzne, m.in. strukturalne UE, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

(dowód: akta kontroli str.107-114)

Roczne sprawozdanie z realizacji w 2015 r. Programu na lata 2015-2017¹⁷ wraz z określeniem potrzeb na 2016 r., zostało przekazane przez Kierownika OPS do Biura Rady w dniu 01.04.2016 r., tj. jeden dzień po terminie określonym w art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹⁸.

(dowód: akta kontroli str. 285, 321-324)

W sprawozdaniu z realizacji Programu na lata 2015-2017 dokonano analizy realizacji 3 celów operacyjnych i określono potrzeby na 2016 r. tj.: zatrudnienie drugiego asystenta rodziny w zadaniowym systemie czasu pracy, zatrudnienie terapeuty zajęciowego w celu wsparcia pracy asystenta z osobami z deficytem intelektualnym, rozszerzenie specjalistycznych form wsparcia o terapię dla rodzin. Nie zgłoszono Radzie potrzeby poprawy warunków lokalowych Świetlicy.

(dowód: akta kontroli str.321-324)

Kierownik OPS w sprawie realizacji zgłoszonych potrzeb wyjaśniła, że *dotychczas nie było podstaw do zatrudnienia drugiego asystenta rodziny, gdyż liczba rodzin wymagających wsparcia w tej formie nie przekraczała piętnastu, a terapeuty zajęciowego - ponieważ tylko jedna rodzina wymaga pomocy w tej formie a asystent wypracował pozytywne zmiany. Od kwietnia 2016 r. jest świadczona pomoc w formie terapii rodzinnej.*

(dowód: akta kontroli str. 378, 381)

W ramach wspierania rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej uruchomiono w OPS poradnictwo psychologiczne, z którego skorzystało 47 rodzin w 2015 r. i 41 w I półroczu 2016 r. Kontynuowano program „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”¹⁹. Zrealizowano projekt „Razem śmieiej i weselej”²⁰,

¹⁵ Dalej: GKRPA.

¹⁶ Powołany na podstawie zarządzenia Nr 118/OPS/2009 Burmistrza Międzyzdrojów z dnia 23 czerwca 2009 r. w 10-osobowym składzie przedstawicielskim: Urzędu Miasta (2 członków), Komisariatu Policji w Międzyzdrojach, Szkoły Podstawowej Nr 1 w Międzyzdrojach (dyrektor), Szkoły Podstawowej Nr 2 w Wapnicy (dyrektor), Gimnazjum Nr 1 w Międzyzdrojach (dyrektor), OPS, Przedszkola Miejskiego w Międzyzdrojach, Przychodni Miejskiej w Międzyzdrojach, Poradni ds. Uzależnień. Skład osobowy uległ zmianie na podstawie 2 kolejnych zarządzeń Burmistrza Międzyzdrojów: Nr 97/OPS/2013 z 2 lipca 2013 r. (zmiana przedstawiciela OPS i dodanie przedstawiciela Placówki Lecznictwa Odwykowego w Międzyzdrojach) i Nr 42/OPS/2016 z dnia 15 marca 2016 r. (zmiana przedstawiciela SP Nr 2 w Wapnicy i dodanie przedstawiciela OPS).

¹⁷ Stanowiące załącznik do Sprawozdania z działalności OPS za 2015 r.

¹⁸ Dz. U. z 2016 r. poz. 575, ze zm. Dalej: *ustawa o wspieraniu rodziny*.

¹⁹ Realizowane rokrocznie od 2013 r. warsztaty dla rodziców pragnących zwiększyć swoje kompetencje wychowawcze odbywały się w cyklu 12 cotygodniowych, trzygodzinnych (godziny lekcyjne) spotkań w formie wykładów i warsztatów. Celem programu było dostarczenie rodzicom emocjonalnego wsparcia i praktycznej pomocy w radzeniu sobie z problemami funkcjonowania ich rodziny. W 2013 r. zorganizowano 2 edycje Szkoły, w I wzięło udział 12 osób, w II - 7 osób, w 2014 r. - 2 edycje, w I - 8 osób, w II - 15 osób, w 2015 r. 1 edycja -12 osób, w 2016 r.1 edycja -12 osób. W 2015 r. zajęcia prowadzili pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Świnoujściu (psycholog i socjolog – certyfikowani trenerzy Szkoły dla Rodziców), a w 2016 r. również wychowawca Świetlicy, po uzyskaniu certyfikatu trenera.

²⁰ Program realizowany od 01.08 do 31.12.2015 r. Uczestniczyło w nim 20 rodzin. W realizację programu zaangażowany był asystent rodziny, socjoterapeuta, psycholog, pielęgniarka, trener Metody Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne. Do udziału w programie włączeni zostali rodzice/opiekunowie dziadkowie, starsze i młodsze rodzeństwo szesnastoletnich dzieci – wychowanków Świetlicy. Grupa 16 dzieci ze Świetlicy wyjechała na kolonie profilaktyczne do Władysławowa, na których m.in. brała udział w zajęciach z higieny i profilaktyki zdrowia. Udział 20 rodzin w rodzinnych warsztatach *Coś z niczego* (13 cotygodniowych 2-godzinnych zajęć) nauczył uczestników aktywnie i kreatywnie spędzać czas w gronie rodziny, umożliwił

współfinansowany środkami Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej²¹ w ramach programu „Świetlica-Dzieci-Praca”²². W 2015 r. 20 rodzin korzystało z pomocy asystenta rodziny. Nie powołano rodzin wspierających, ponieważ pracownicy socjalni i asystent rodziny prowadząc rozeznanie w bezpośrednim środowisku dziecka, nie wyłonili rodzin, które miałyby odpowiednie predyspozycje wychowawcze.

(dowód: akta kontroli str. 136, 279-284, 303, 322, 374, 374a, 780, 821-831) Wsparcie dla rodzin zapewniono również poprzez realizację Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych²³. W każdym z tych programów ujęto cel pn. *Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie*, dla realizacji, którego sformułowano np. w 2015 r. m.in. następujące zadania: prowadzenie i finansowanie bieżącej działalności świetlic środowiskowych w charakterze placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego z elementami socjoterapii, świadczących pomoc dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym, w tym m.in. zakup materiałów dydaktycznych, materiałów biurowych, środków czystości, organizowanie imprez okolicznościowych, opłaty czynszowe; finansowanie zatrudnienia wychowawców, pracowników w świetlicach środowiskowych z elementami socjoterapii, finansowanie dożywiania dzieci uczęszczających do ww. placówek, finansowanie zajęć profilaktycznych i socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i przemocy w rodzinie, finansowanie warsztatów dla rodziców mających na celu podniesienia umiejętności rodzicielskich tzw. *Szkoła dla Rodziców i Wychowawców*²⁴, dofinansowanie obozów z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, dofinansowanie szkoleń kursów, konferencji specjalistycznych w zakresie pracy z dziećmi z rodzin z problemem alkoholowym oraz w zakresie prowadzonych zajęć socjoterapeutycznych, dofinansowanie programów terapii dla osób współuzależnionych, dla osób z syndromem Dorosłych Dzieci Alkoholików (DDA), organizowanie pomocy prawnej, psychologicznej, pedagogicznej, terapeutycznej i interwencyjnej dla osób i rodzin znajdujących się w kryzysie, finansowanie i realizacja programu psychoedukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie i doznających przemocy, oraz programu dla kobiet nieradzących sobie z emocjami, organizowanie i finansowanie zajęć/warsztatów dla rodziców mających na celu podniesienie umiejętności rodzicielskich. Dla ww. zadań określono wskaźniki ilościowe poziomu realizacji zadań. Źródłem finansowania ww. zadań były

integrację na gruncie rodziny i grupy i przyczynił się do umocnienia więzi rodzinnych. Dzieci wraz z rodzicami, rodzeństwem i dziadkami uczestniczyły we wspólnych zajęciach Metodą Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne. Zajęcia te miały na celu motywowanie rodziców do inicjowania i aranżacji wspólnych zabaw ruchowych ze swoimi dziećmi. Burmistrz otrzymał na piśmie dowód uznania od Ministra Pracy i Polityki Społecznej za *zaangażowanie w pomoc dzieciom i ich rodzinom, za wrażliwość, profesjonalne i nowoczesne podejście do rozwiązania trudnych problemów społecznych na szczeblu lokalnym* (cytat z pisma Ministra z dnia 08.06.2015 r.). Nagrodzony projekt *Razem śmieiej i weselej* Minister uznał za sukces w realizacji działań lokalnych na rzecz osób i rodzin wymagających wsparcia. Inicjatorka i twórca projektu - kierownik Świetlicy, została wyróżniona przez miejscowe władze i otrzymała z rąk Burmistrza Międzyzdrojów specjalne podziękowanie i wyrazy uznania za zaangażowanie w pomoc dzieciom i ich rodzinom.

²¹ Obecnie - Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Dalej: *Ministerstwo*.

²² To był drugi projekt realizowany w ramach programu Świetlica-Dzieci-Praca. W 2014 r. Gmina Międzyzdroje otrzymała 40 tys. zł na dofinansowanie projektu p.n. *Pobaw się ze mną*, którego celem była nauka wspólnego spędzania czasu, poprawa wzajemnych relacji w rodzinie, zmiana nastawienia rodziców do problemów wychowawczych i dzieci, budowanie i wzmocnienie autorytetu rodziców, nauka oddziaływań wychowawczych, rozwiązywania bieżących problemów, założenie całorocznej grupy wsparcia dla rodziców na bazie umiejętności nabytych w cyklu spotkań *Szkoła dla rodziców*.

²³ Uchwała Nr XXX/319/12 Rady Miejskiej w Międzyzdrojach z dnia 20.12.2012 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2013 r., uchwała Nr XLVII/454/13 Rady Miejskiej w Międzyzdrojach z dnia 19.12.2013 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2014 r., uchwała Nr II/17/14 Rady Miejskiej w Międzyzdrojach z dnia 18.12.2014 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2015 r. i uchwała Nr XVII/166/15 Rady Miejskiej w Międzyzdrojach z dnia 17.12.2015 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016 r.

²⁴ Na stronie internetowej OPS zamieszczono informację, że *głównym celem jest wspieranie rodziców w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi. Nauka umiejętności lepszego porozumiewania się, refleksja nad własną postawą wychowawczą, wymiana doświadczeń oraz nauka dialogu i kształtowanie więzi opartych na wzajemnym szacunku* (źródło informacji ops.miedzzyzdroje.pl w zakładce ogłoszenia - szkoła dla rodziców i wychowawców 28.09.2016 r.).

wpływy z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Koordynację i prowadzenie spraw związanych z realizacją GPRPA powierzono OPS. W tym programie także nie zakładano tworzenia nowych lub rozwoju istniejącej placówki wsparcia dziennego dla dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 175-228)

1.2. Placówki wsparcia dziennego na terenie działania OPS.

1.2.1. Dostępność placówek opiekuńczo-wychowawczych w Gminie nie była przedmiotem badań w ramach diagnoz będących podstawą do opracowania programów: na lata 2007-2013 i na lata 2015-2017.

W Gminie funkcjonowały 2 szkoły podstawowe²⁵, 1 gimnazjum²⁶ oraz 1 placówka wsparcia dziennego dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym²⁷. W latach 2011-2014 Świetlica działała w formie placówki opiekuńczej, od 16.03.2015 r. do 31.08.2016 r. w formie łączonej opiekuńczo-specjalistycznej, a od 01.09.2016 r. ponownie w formie opiekuńczej.

W badanym okresie Świetlica prowadzona była przez OPS i działała w jego strukturze organizacyjnej²⁸.

(dowód: akta kontroli str. 26-30,89,100,101, 337, 338, 343)

1.2.2. W toku kontroli u przedstawicieli placówek oświatowych Gminy, Policji w Międzyzdrojach, Sądu Rejonowego w Świnoujściu zasięgnięto informacji²⁹ o potrzebach w zakresie organizacji wsparcia dziennego dla dzieci.

Dyrektor SP nr 2 w Wapnicy poinformowała, że *żadne z dzieci uczących się w Szkole Podstawowej nr 2 w Wapnicy nie uczęszczało do placówki wsparcia dziennego. Taki stan rzeczy podyktowany był faktem, że dzieci, u których stwierdzono trudności z nauką, kłopoty socjalizacyjne, niedostosowanie społeczne, czy zaniedbanie wychowawcze otrzymują bezpośrednią pomoc w szkole. Od 2011 roku w szkole działa świetlica szkolna, która dzięki wsparciu i dofinansowaniu Ośrodka Pomocy Społecznej w Międzyzdrojach spełnia również funkcję korekcyjno-kompensacyjną oraz socjalizacyjną. Ze względu na nieliczną grupę wychowanków (około 50 uczniów) działalność świetlicy w całości zabezpiecza potrzeby dzieci z sołectw gminy Międzyzdroje. Nabór do świetlicy odbywa się na zasadzie powszechności, jednak pierwszeństwo rekrutacji mają dzieci z trudnościami, niedostosowane, zaniedbane oraz dzieci rodziców pracujących. Regulamin świetlicy przewiduje również możliwość uczestniczenia w zajęciach dzieci spoza SP-2 do 15 roku życia. W czasie pracy świetlicy dzieci otrzymują pomoc w odrabianiu zadań domowych oraz w miarę potrzeb biorą udział w zajęciach wyrównawczych, uczestniczą również w zajęciach grupowych z elementami socjoterapii. Dodatkowo na terenie szkoły odbywają się zajęcia dodatkowe - okresowe lub cykliczne (w miarę potrzeb) tj. Scenoplastyka®, warsztaty artystyczne, koła zainteresowań, indywidualne wspomaganie rozwoju, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne. Ogółem z zajęć świetlicowych we wskazanych latach korzystało: w 2013 r. – 27 dzieci, w tym 16 potrzebujących dodatkowego wsparcia, w 2014 r. 24 dzieci, w tym 12 potrzebujących dodatkowego wsparcia, w 2015 r. 26 dzieci, w tym 17 potrzebujących dodatkowego wsparcia i I półroczu 2016 r. 17 dzieci, w tym 7 potrzebujących dodatkowego wsparcia.*

(dowód: akta kontroli str. 135)

²⁵ Szkoła Podstawowa nr 1 w Międzyzdrojach i Szkoła Podstawowa nr 2 w Wapnicy. Dalej: *SP nr 1 i SP nr 2 w Wapnicy*.

²⁶ Publiczne Gimnazjum nr 1 w Międzyzdrojach. Dalej: *Gimnazjum*.

²⁷ Świetlica Środowiskowa „Iskierka” w Międzyzdrojach.

²⁸ Na podstawie uchwały Nr LXI/622/10 Rady Miejskiej w Międzyzdrojach z dnia 28.10.2010 r. w sprawie zmiany Statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Międzyzdrojach prowadzenie Świetlicy powierzono OPS. Zmiana statutu (bez zmiany omawianego zadania) nastąpiła na podstawie uchwały Nr LI/505/14 Rady Miejskiej w Międzyzdrojach z dnia 29.04.2014 r.

²⁹ Na podstawie art. 29 ust. 2 lit. f ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 23 grudnia 1994 r., tj. Dz.U. z 2015 r. poz. 1096, zmiana Dz. U. z 2016 poz. 677; dalej: *ustawa o NIK*.

Dyrektor SP nr 1 poinformowała, że w okresie od 2013 r. do 2016 r. z opieki i wsparcia psychologiczno-pedagogicznego świetlicy nie korzystała, choć w ocenie Szkoły powinna korzystać, następująca liczba uczniów: w 2013 r. 6 uczniów, w 2014 r. 4 uczniów, w 2015 r. 5 uczniów, w 2016 r. 4 uczniów. Korzystanie z funkcjonującej w środowisku lokalnym naszego miasta Świetlicy Środowiskowej „Iskierka” jest dobrowolne i decyzję o objęciu dziecka tą formą wsparcia podejmują rodzice lub prawni opiekunowie dziecka. Działania Szkoły nie obejmują, zatem procedury kierowania uczniów do tego rodzaju placówki, lecz zmagają do zachęcanie rodziców (prawnych opiekunów) do skorzystania z oferowanej przez świetlicę pomocy. Z posiadanych przez nas informacji wynika, iż jak dotąd nie zdarzyło się, aby wniosek rodzica o zapisanie dziecka do Świetlicy „Iskierka” został załatwiony odmownie.

(dowód: akta kontroli str. 133)

Dyrektor Gimnazjum poinformowała: uczniowie gimnazjum rzadko korzystają z zajęć w placówce wsparcia dziennego argumentując to faktem, że przebywają w niej dzieci młodsze. Szkoła, jako placówka nie kieruje dzieci do świetlicy środowiskowej, ale indywidualnie informuje rodziców o możliwości korzystania z takiej pomocy. Tylko w roku szkolnym 2013/2014 do Świetlicy uczęszczała 3 dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 134)

Przewodnicząca II Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Świnoujściu i przewodnicząca zespołu kuratorskiego tego sądu poinformowały: w okresie od 2013 r. do 30.06.2016 r. pod nadzorem kuratorskim zespołu kuratorskiego w Świnoujściu pozostawało: na 31.12.2013 r. - 9 rodzin (17 dzieci), na 31.12.2014 r. - 8 rodzin (16 dzieci), na 31.12.2015 r. - 10 rodzin (19 dzieci), na 30.06.2016 r. - 11 rodzin (21 dzieci).

(dowód: akta kontroli str. 132, 136)

Komendant Komisariatu Policji w Międzyzdrojach poinformował: liczba rodzin podlegających procedurze Niebieskiej Karty, w których znajdowały się osoby nieletnie wyniosła: w 2013 r. - 8, w tym w 1 stosowano przemoc wobec osoby nieletniej, w 2014 r. - 10, w żadnej nie stosowano przemocy wobec osoby nieletniej, w 2015 r. - 8, w tym w 2 stosowano przemoc wobec osoby nieletniej, w 2016 r. (do 30.06.) - 3, w tym w żadnej nie stosowano przemocy wobec osoby nieletniej. Policja podjęła w 2013 r. 15 interwencji w rodzinach w sprawie awantury wywołanej przez osobę pod wpływem alkoholu, czego świadkiem były osoby małoletnie, w 2014 r. - 17 takich interwencji, w 2015 r. - 18 i w I półroczu 2016 r. - 10.

(dowód: akta kontroli str. 165, 166)

1.3. Praca z rodzinami z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

1.3.1. W 2012 r. Świetlica zapewniła dzieciom 20 miejsc, w 2013 r. - 22, w 2014 r. - 20, w 2015 r. - 25 i w I półroczu 2016 r. - 25. Przeciętnie w 2013 r. do placówki uczęszczało 15 dzieci, w 2014 r. - 20, w 2015 r. - 17 i w I półroczu 2016 r. - 13 mimo, że rodzice zapisali w kolejnych latach odpowiednio: 28, 32, 30 i 26 dzieci. Nie było przypadku nieprzyjęcia do Świetlicy dziecka zgłoszonego przez rodzica, ani oczekującego na przyjęcie. Żadne dziecko nie zostało skierowane do Świetlicy przez sąd, kuratorów sądowych, szkołę lub Policję. Część dzieci zostało zgłoszonych przez rodziców ze wskazania OPS. Główną przyczyną zgłoszenia dzieci do placówki była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Jedną z przyczyn w 2013 r. było bezrobocie rodziców, a w latach 2014-2016 (do 30.06) alkoholizm rodziców.

(dowód: akta kontroli str. 138, 143)

W sprawie realnych możliwości zapewnienia wsparcia dziennego wszystkim dzieciom z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, Kierownik OPS wyjaśniła: placówka wsparcia dziennego dysponuje 25 miejscami dla dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu

funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Do chwili obecnej wszystkie zgłaszane dzieci były przyjmowane, więc można stwierdzić, że gmina posiada realne możliwości zapewnienia miejsc wszystkim dzieciom z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Ponadto w planach rozwoju gminy jest wybudowanie Ratusza, w którym zaplanowane są pomieszczenia na działalność placówki wsparcia dziennego, co z pewnością przyczyni się do jeszcze większych realnych możliwości zapewnienia dzieciom wsparcia w placówce.

(dowód: akta kontroli str. 155)

Gmina nie prowadziła opieki dziennej dla dzieci w formie pracy podwórkowej.

Kierownik OPS wyjaśniła, że nie wprowadzono tej formy, z powodu braku osób posiadających odpowiednie kwalifikacje lub chętnych do ich nabycia.

(dowód: akta kontroli str.138, 378-380)

1.3.2. Liczba rodzin otrzymujących pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w 2012 r. wyniosła 42 (w tym 33 rodziny niepełne), a w I półroczu 2016 r. – 38 (w tym 29 rodzin niepełnych).

Liczba rodzin wielodzietnych otrzymujących pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w 2012 r. wyniosła 6 (23 dzieci), w 2013 r. – 5 (19 dzieci), w 2014 r. – 3 (12 dzieci), w 2015 r. – 4 (17 dzieci) i w I półroczu 2016 r. – 8 (27 dzieci).

OPS od 2014 r. zatrudnia 1 asystenta rodziny. W 2014 r. pod opieką asystenta było 7 rodzin, w 2015 r. – 14, a w I półroczu 2016 r. – 15. W latach 2012-2016 w pieczy zastępczej pozostawało 5 dzieci. Czasowo do pieczy zastępczej w 2012 r. trafiło 1 dziecko, w 2013 r. – 2 i w 2015 r. – 1.

(dowód: akta kontroli str. 138, 139)

Poradnictwa psychologicznego³⁰ OPS udzielał od 2015 r. W 2015 r. roku skorzystało z tego poradnictwa 47 osób, a w I półroczu 2016 r. – 41. Poradnictwem prawnym³¹ objęto 40 rodzin w 2013 r., 110 w 2014 r., 55 w 2015 r. i 99 w I półroczu 2016 r. Poradnictwem socjalnym objęto 60 rodzin w 2013 r., 148 w 2014 r., 150 w 2015 r. i 38 w I półroczu 2016 r. Poradnictwem rodzinnym objęto 53 rodzin w 2013 r., 34 w 2014 r., 9 w 2015 r., a w I półroczu 2016 r. nie udzielono poradnictwa. Z terapii skorzystały 82 rodziny w 2013 r., 87 w 2014 r., 76 w 2015 r. i 45 w I półroczu 2016 r.³². Mediacje przeprowadzono z 1 rodziną w 2015 r. i 1 w I półroczu 2016 r. W badanym okresie w Świetlicy działały grupy wsparcia dla rodziców, którzy wcześniej byli uczestnikami warsztatów *Szkoły dla rodziców*.

(dowód: akta kontroli str. 141, 811, 812, 821)

Na system skoordynowanych działań nad kompleksową pracą z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej składały się różne formy pomocy świadczone przez Ośrodek i instytucje współdziałające. Dla rodzin z dysfunkcjami poza formami wsparcia w postaci konsultacji oraz porad psychologicznych i prawnych, środowiskową opieką psychiatryczną, mediacjami, stworzono możliwość udziału w cyklicznych programach terapeutycznych: psychoedukacyjnych dla osób doznających przemocy i dla osób stosujących przemoc, w tym program dla kobiet nieradzących sobie ze złością i agresją,

³⁰ OPS zapewniał bezpłatną pomoc psychologiczną trzy razy w tygodniu (w czwartek, piątek i sobotę po uzgodnieniu telefonicznym - zgodnie z informacją zamieszczoną na parterze i II piętrze w budynku OPS) polegającą na terapii psychologicznej indywidualnej, rodzinnej i grupowej, wsparciu w kryzysie rodziny i dziecka, pracy z dziećmi. OPS zorganizował w swojej siedzibie konsultacje prawne we wtorek i czwartek o godzinie 12.00

³¹ Zgodnie z informacją zamieszczoną w BIP, OPS udzielał pomocy prawnej podopiecznym OPS poprzez bezpłatne udzielanie ustnych porad prawnych, weryfikację pozwów i innych pism procesowych, pomoc w egzekucji wyroków. Poradnictwo prawne udzielało porad z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów w czwartki od 11.00 do 12.30.

³² Dane dotyczą wszystkich rodzin objętych pomocą OPS.

uczestnictwo w programie *Szkoła dla Rodziców i Wychowawców*³³, skorzystania z terapii uzależnień i współuzależnienia od alkoholu i substancji psychoaktywnych w Poradni Terapii Uzależnień, umiejscowionej w OPS. Informacje o różnorodnych formach wsparcia dla rodzin i dzieci oraz korzyściach z nich płynących, upowszechniane były m.in.: w bezpłatnym miesięczniku Samorządowy Informator Gminy Międzyzdroje³⁴.

(dowód: akta kontroli str. 360-363, 770-780)

1.3.3. W sprawie systemu skoordynowanych działań Kierownik OPS wyjaśniła, że Ośrodek zbudował kompleksowy system wsparcia osób i rodzin, przeciwdziałający wykluczeniu społecznemu, który umożliwia przeciwdziałanie i rozwiązywanie takich problemów społecznych jak: bezrobocie, alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie, niezaradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Formy pomocy dostosowywane są do indywidualnych potrzeb wynikających z rozpoznanych problemów rodzin, ale najtrudniejszymi do realizowania są wszystkie te, które wymagają wzbudzenia u podopiecznych motywacji i chęci zmiany oraz przezwyciężenia wstydu i lęku przed mówieniem o własnych problemach.

(dowód: akta kontroli str. 154, 155, 775)

1.3.4. W sprawie trudności związanych z funkcjonowaniem Świetlicy Kierownik OPS poinformowała, że *podstawową trudnością (...) jest deficyt wykwalifikowanej i chętnej do pracy kadry oraz aktualne warunki lokalowe, które uniemożliwiają poszerzenie bieżącej działalności. Deficyty kadrowe, których doświadczamy w realizacji powyższego zadania są spowodowane brakiem lub niedoborem, zarówno w naszej gminie jak i powiecie kamieńskim, osób posiadających kwalifikacje do wykonywania zawodu psychologa, socjoterapeuty, wychowawcy, terapeuty, trenerów programów psychoedukacyjnych rekomendowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych czy Krajowe Biuro ds. Narkomanii. Inne powody to praca w niepełnym wymiarze czasu pracy, z dużym narażeniem na stres i wypalenie zawodowe, wysokość wynagrodzenia nieadekwatna do wymagań kwalifikacyjnych i zakresu obowiązków.*

(dowód: akta kontroli str. 156)

1.4. Finansowanie placówek wsparcia dziennego.

Świetlica finansowana była wyłącznie ze środków pochodzących z opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Na funkcjonowanie placówki w:

- 2013 r. wydatkowano 88,3 tys. zł (74,9% planu), w tym 67,4% (59,5 tys. zł) stanowiły wydatki na wynagrodzenia,
- 2014 r. wydatkowano 108 tys. zł (86,3% planu), w tym 62,4% (67,4 tys. zł) stanowiły wydatki na wynagrodzenia,
- 2015 r. wydatkowano 136 tys. zł (90,1% planu), w tym 62,4% (84,8 tys. zł) stanowiły wydatki na wynagrodzenia,
- I półroczu 2016 r. wydatkowano 64,7 tys. zł, w tym 71% (46 tys. zł) stanowiły wydatki na wynagrodzenia.

Świetlica w latach 2014-2015 zrealizowała ze środków budżetu państwa 2 projekty w ramach rządowego programu *Świetlica-Dzieci-Praca*. W 2014 r. na projekt *Pobaw się ze mną* wykorzystano 40 tys. zł, a w 2015 r. na realizację projektu *Razem śmieiej i weselej* - 39,7 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 145, 146)

Kierownik OPS wyjaśniła: *środki przeznaczone na realizację zadań w zakresie funkcjonowania placówek wsparcia dziennego zawsze były adekwatne do*

³³ Program spotkań mających na celu m.in.: wspieranie rodziców w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi, naukę umiejętności lepszego porozumiewania się, refleksję nad własną postawą wychowawczą, wymianę doświadczeń między rodzicami.

³⁴ Dalej: Informator Międzyzdrojski.

istniejących potrzeb oraz każdorazowo były uwzględniane w budżecie gminy. Nie zdarzyło się, aby placówka nie otrzymała wnioskowanych środków, niezbędnych do realizacji swojej działalności.

(dowód: akta kontroli str. 163)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W sprawozdaniu z działalności OPS za 2013 r.³⁵ nie określono potrzeb wynikających z realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny ustalonych w Programie na lata 2007-2013. Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny, w terminie do 31 marca każdego roku burmistrz składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.

(dowód: akta kontroli str.224-251)

Kierownik OPS wyjaśniła, że obowiązujące przepisy prawa nie zobowiązują do oceny i monitorowania efektów realizacji programu, co było powodem niepodjęcia takich działań.

(dowód: akta kontroli str.378-381)

2. Sprawozdanie z realizacji w 2015 r. Programu na lata 2015-2017 złożono w Biurze Rady w dniu 01.04.2016 r., tj. z jednodniowym opóźnieniem. Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny w terminie do dnia 31 marca burmistrz składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

(dowód: akta kontroli str.286, 321-324)

Kierownik OPS wyjaśniła, że natłok spraw bieżących i związanych z przygotowaniem Ośrodka do realizacji programu Rodzina 500+ spowodował jednodniowe przekroczenie terminu przekazania sprawozdania.

(dowód: akta kontroli str.286, 321-324)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę na brak harmonogramów realizacji zadań i ich wykonawców w Program na lata 2015-2017, co może utrudniać monitorowanie i ocenę programów. Prowadzenie monitoringu realizacji działań i poziomu osiągania założonych celów jest podstawą do określenia potrzeb na kolejne lata, a tym samym corocznego dostosowywania założeń programowych do istniejącej sytuacji rodzin wymagających wsparcia.

Ocena cząstkowa

Ośrodek dokonywał rozpoznania problemów społecznych poprzez przeprowadzenie diagnoz sytuacji dziecka i rodziny, na podstawie których opracował dokumenty programowe w zakresie wspierania rodziny na lata 2007-2013 i 2015-2017. Po zakończeniu realizacji Programu na lata 2007-2013 Ośrodek nie przedstawił Radzie potrzeb wynikających z realizacji zadań ujętych w programie, wbrew wymogowi określonymu w art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny. Takie potrzeby zgłoszono Radzie dopiero w sprawozdaniu za 2015 r., z realizacji programu na lata 2015-2017, jednakże nie dotyczyły one Świątlicy.

³⁵ Zawierającym 3 załączniki: sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, sprawozdanie z realizacji projektu systemowego „Aktywizacja zawodowa i społeczna klientów instytucji pomocy społecznej” w ramach Priorytetu VII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki realizowanego w OPS i sprawozdanie z działalności Świątlicy.

2. Prowadzenie monitoringu sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Opis stanu faktycznego

2.1. Liczba mieszkańców Gminy w 2012 r. wyniosła 6.444 osób, w 2015 r. spadła do 6.354 osób, a w I półroczu 2016 r. wzrosła do 6.443. Liczba mieszkańców Gminy w wieku do 18 lat w 2012 r. wyniosła 1.146 osób, a w I półroczu 2016 r. - 986 osób. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2012 r. wyniosła 354 osoby, w 2013 r. - 381, w 2015 r. – 264, a w I półroczu 2016 r. - 208 osób. Liczba dzieci w tych rodzinach w 2012 r. wyniosła 211, w 2013 r. – 192, w latach 2014 – 2015 utrzymywała się na zbliżonym poziomie (odpowiednio 182 i 183), natomiast w I półroczu 2016 r. wyniosła 153 dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 138)

Źródłem informacji o rodzinach zagrożonych kryzysem lub przeżywających kryzys były dla OPS spotkania z przedstawicielami instytucji działających w Gminie i mających wgląd w sytuację rodzin oraz wymiana informacji między wychowawcami Świetlicy, pracownikami socjalnymi, asystentem rodziny, pedagogami szkolnymi, psychologami, pielęgniarką szkolną. Wymianie informacji o rodzinach potrzebujących wsparcia służyły również spotkania grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie³⁶. W badanym okresie OPS prezentował swoją ofertę pomocową, a Świetlica propagowała uczestnictwo w projektach edukacyjno-terapeutycznych w: Informatorze Międzyzdrojskim, w formie ulotek, na stronie internetowej OPS oraz na tablicach informacyjnych. Zasady identyfikacji i monitorowania rodzin zagrożonych kryzysem i przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych nie zostały ujęte w formie dokumentu.

(dowód: akta kontroli str. 112-114, 164, 774, 796-797)

2.2. Liczba rodzin zagrożonych i przeżywających kryzys wyniosła 38³⁷ w 2013 r., 38 w 2014 r., w tym 2 rodziny nowe, o których powzięto informację, że wymagają wsparcia, 41 w 2015 r., w tym 3 rodziny nowe i 38 w 2016 r. Łącznie, w badanym okresie, OPS objął pracą socjalną 5 nowych rodzin.

Informacje o rodzinach dotychczas nieobjętych pomocą społeczną, a zagrożonych kryzysem lub przeżywających kryzys, pozyskano w trakcie wywiadów środowiskowych (2 przypadki w 2015 r.), ustnego zgłoszenia awantury rodzinnej przez sąsiada rodziny (1 przypadek w 2015 r.) i informacji od innych placówek systemu opieki społecznej o osiedleniu się na terenie Gminy osób potrzebujących wsparcia, tj. przez OPS Golczewo i Dom Dziecka (2 przypadki w 2014 r.).

Efekty monitoringu rodzin zbadano analizując dokumentację 3 z nich. W każdym badanym przypadku OPS na bieżąco monitorował sytuację dziecka w rodzinie zagrożonej i przeżywającej kryzys prowadząc pracę socjalną, udzielając wsparcia i pomocy materialnej. Dwie rodziny otrzymały wsparcie asystenta rodziny (z jedną asystent zakończył współpracę, ponieważ zmieniła miejsce zamieszkania). Wobec omawianych rodzin zastosowano pomoc wynikającą z art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny, tj. przeprowadzono wywiady środowiskowe i po analizie sytuacji w rodzinie zastosowano odpowiednie środki pomocy. Z dwiema rodzinami zakończono pracę socjalną (jedna zmieniła miejsce zamieszkania, a druga po uzyskaniu statusu rodziny zastępczej nie wymagała dalszego monitoringu³⁸). Jedna rodzina była nadal wspierana materialnie i pomocą asystenta rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 385-405)

³⁶ W pracach grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego brało udział 3 pracowników OPS i kierownik Świetlicy.

³⁷ W tym roku nie powzięto informacji o nowych rodzinach wymagających wsparcia.

³⁸ Wywiady środowiskowe wykazały, że funkcja opiekuńczo-wychowawcza jest prawidłowo sprawowana.

Ustalone
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

Opis stanu
faktycznego

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OPS identyfikował i monitorował rodziny zagrożone kryzysem lub przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. System oparty był na kontaktach pracowników Ośrodka z instytucjami posiadającymi informacje o takich zagrożeniach. Zasady współpracy w ramach systemu monitorowania i identyfikacji rodzin nie zostały określone w żadnym dokumencie.

3. Prawidłowość i skuteczność pracy placówek wsparcia dziennego.

3.1. Zapewnienie warunków do funkcjonowania placówki wsparcia dziennego.

3.1.1. Świetlica działała w strukturze organizacyjnej OPS od 2011 r. Do marca 2015 r. prowadzona była w formie opiekuńczej. W 2015 r. wraz z zatrudnieniem socjoterapeuty z dniem 02.03.2015 r.³⁹, zmieniono formę placówki na łączoną opiekuńczo-specjalistyczną⁴⁰ i wprowadzono do harmonogramu pracy zajęcia z socjoterapii w wymiarze 12 godzin miesięcznie⁴¹. Zajęcia socjoterapeutyczne nie były zindywidualizowane, uczestniczyły w nich wszystkie dzieci. Poza nimi Świetlica nie organizowała żadnych innych zajęć specjalistycznych, o których mowa w art. 24 ust. 3 pkt 2 ustawy o wsparciu rodziny, ani indywidualnych programów, o których mowa w art. 24 ust 3 pkt 2 ww. ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 138, 337- 338, 343, 366-372, 464-466, 503- 519, 565-570, 582-587)

Kierownik OPS wyjaśniła, że ze względu na pozyskanie w 2016 r. opinii prawnej w zakresie funkcjonowania placówki, która stanowi, że placówką specjalistyczną jest tylko ta, która na swoim terenie prowadzi poza socjoterapią jeszcze inne formy wsparcia, odeszliśmy od stosowania nazewnictwa w kwestii formy specjalistycznej, jednakże program socjoterapii jest w dalszym czasie realizowany.

(dowód: akta kontroli str. 162)

3.1.2. Cele i zadania świetlicy określono w § 2 Regulaminu Świetlicy⁴², jako: pomoc dzieciom w nauce, organizacja czasu wolnego, prowadzenie zajęć tematycznych i specjalistycznych w formie socjoterapii, stała, systematyczna współpraca z rodziną dziecka, pomoc dziecku w radzeniu sobie z życiowymi problemami, kryzysami rodzinnymi, kryzysami związanymi z relacjami z rówieśnikami i w szkole, pomoc w nabywaniu umiejętności społecznych, koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu, rozpoznanie sytuacji dziecka w kontekście jego sytuacji rodzinnej, wsparcie psychologiczne dziecka i rodziny, dożywianie dzieci, wyposażenie dziecka w przedmioty potrzebne do zajęć, w miarę możliwości w odzież, obuwie, bieliznę i inne przedmioty osobistego użytku, stosownie do wieku i indywidualnych potrzeb, współpraca z innymi instytucjami.

(dowód: akta kontroli str. 333, 338, 344)

Nabór do Świetlicy przeprowadzano przed rozpoczęciem roku szkolnego, jednakże zapisy możliwe były w każdym czasie. Informacja o możliwości umieszczenia dziecka w placówce upowszechniana była przez pracowników instytucji współpracujących z OPS⁴³ w kontaktach bezpośrednich z rodzicami lub opiekunami. Informacje o naborze upowszechniane były w Informatorze Międzyzdrojskim oraz na

³⁹ Na umowę zlecenie.

⁴⁰ Zmianę zapisano w § 2 pkt 1 regulaminu Świetlicy z 16.03.2015 r. i wykazano w sprawozdaniach za 2015 r.: PARPA-G1 i PS-01.

⁴¹ Dwa dni w tygodniu po 90 minut, według ustalonego Programu zajęć socjoterapeutycznych dla wychowanków Świetlicy.

⁴² Wprowadzony przez Kierownika Świetlicy 01.09.2011 r. i zmieniony 16.03.2015 r. i 01.09.2016 r.

⁴³ SP nr 1 i Gimnazjum, Zespół Interdyscyplinarnej, GKRPA.

tablicach informacyjnych w budynkach użyteczności publicznej. Nie organizowano naboru drogą elektroniczną. (dowód: akta kontroli str. 373, 786)

Kierownik Świetlicy wyjaśniła: (...). *Informacje o placówce są dostępne publicznie, na stronie Ośrodka Pomocy Społecznej, jednak celowo nie umieszczono na niej druków wniosków „do pobrania”, z uwagi na fakt, iż zależy nam na „osobistym” zaangażowaniu rodzica w sprawy dziecka. Internetowy sposób „zapoczątkowania” współpracy, stwarza ryzyko, iż wśród niektórych rodziców może zrodzić się chęć do unikania kontaktu bezpośredniego.*

(dowód: akta kontroli str. 151)

W postanowieniach regulaminu Świetlicy z 01.09.2011 r. i jego zmianie z 16.03.2015 r. określono ogólne zasady przyjęcia dzieci do placówki. W znowelizowanym regulaminie Świetlicy z 01.09.2016 r. dodano, że wychowankowie mogą być zgłaszani do przyjęcia przez: szkoły, poradnie, kuratorów sądowych, pracowników socjalnych, asystenta rodziny oraz organizacje pozarządowe. Zasady rekrutacji zamieszczone zostały na stronie internetowej OPS, poprzez opublikowanie nowego regulaminu Świetlicy⁴⁴.

(dowód: akta kontroli str. 332, 337, 343)

Zgłoszenia dzieci do Świetlicy dokonywali rodzice. Przyjęcia odbywały się na podstawie wniosku rodzica ze wskazaniem powodu zgłoszenia dziecka i deklaracją współpracy. Wniosek zawierał również charakterystykę ucznia wystawioną przez wychowawcę klasy.

(dowód: akta kontroli str. 143, 348)

Kierownik Świetlicy poinformowała, że *rodzic zgłaszający się do placówki wraz z dzieckiem, pobiera dokumentację, w tym czasie dziecko może przyjrzeć się działaniu placówki, zapoznać się z dziećmi. Przy przyjęciu nowego wychowanka, wychowawca nawiązuje pierwszy kontakt z rodzicem, pyta o sytuację dziecka, powód zgłoszenia (często „nowi” rodzice przy pierwszym kontakcie, mimo że są poinformowani o charakterze placówki nie mówią wprost o problemach z dziećmi, praca wychowawcza polega na dotarciu do tych informacji, obserwacji dziecka w grupie, przełamaniu barier w pracy z rodzicem, pokazaniu możliwości pomocy).*

(dowód: akta kontroli str. 151)

3.1.3. Kierownik Świetlicy przed rozpoczęciem zajęć w nowym roku szkolnym nie organizowała spotkań z rodzicami. Spotkania takie organizowano w trakcie roku szkolnego (na ogół 4 razy w roku). Podczas pierwszego spotkania z rodzicami przedstawiano regulamin placówki, zadania jakie realizuje, obowiązki rodziców⁴⁵, w tym zasady współpracy z wychowawcami oraz prezentowano projekty do realizacji w danym roku. Rozmowy indywidualne z rodzicami prowadzone były w trakcie składania przez nich wniosków, po zebraniach organizowanych dla wszystkich rodziców oraz na bieżąco w trakcie codziennych kontaktów.

(dowód: akta kontroli str. 526-577)

3.1.4. Nie zawierano z rodzicami deklaracji uczestnictwa. Na początku każdego roku szkolnego w pierwszym tygodniu zajęć dzieci zaznajamiane były z zasadami BHP obowiązującymi w Świetlicy, na jej terenie wokół budynku oraz z regulaminem zasad zachowania się i współdziałania w Świetlicy, który w formie plakatu, wywieszany był w Świetlicy. Kierownik Świetlicy poinformowała, że *regulamin jest tworzony wspólnie z dziećmi (...) a opatrzony podpisami wychowanków, wywieszony w widocznym miejscu, stanowi punkt odniesienia do zasad postępowania w placówce. Każdy „nowy” wychowanek jest „przyjmowany” do grupy, po wprowadzeniu go w zasady regulaminu, przez „starszych stażem”, tłumaczących*

⁴⁴ Wprowadzony zarządzeniem Nr 5/OPS/2016 kierownika OPS z dnia 14 listopada 2016 r.

⁴⁵ Usprawiedliwianie nieobecności, wymagania m.in., co do obuwia zamiennego, utrzymywania higieny dziecka i estetyki stroju oraz zasad zachowania w Świetlicy.

znaczenie zasad wychowanków. Po akceptacji następuje podpisanie zasad przez wychowanka. Regulamin ten zawiera zasady łatwe do zastosowania przez wychowanków Świetlicy.

(dowód: akta kontroli str. 152, 537, 546, 561, 580, 586, 589)

Kierownik Świetlicy poinformowała, że co roku na pierwszym spotkaniu z rodzicami przedstawiani byli wychowawcy, plan pracy, założenia na najbliższy rok, zasady współpracy. Rodzice zapraszani są do współpracy, motywowani do kontaktów z wychowawcami, odbywają się też rozmowy indywidualne wychowawcy z poszczególnymi rodzicami, wymiana informacji, możliwości udzielenia pomocy, informacje o formie nagradzania i doceniania wychowanka (System Małych Kroków do Wielkiego Sukcesu oraz sprawdzony już w placówce system samooceny codziennej pracy wychowanków „Jesteś Super”, itp. Rodzice bardzo chętnie wykorzystują jego zasady również w swoich domach.) (...) Wychowankowie, codziennie na zakończenie pobytu dokonują samooceny zachowania. Oceny wpisują na tablicę. Zdobywają w ten sposób punkty - „supery”. Pod koniec każdego miesiąca pracy wychowanka, dziecko „odbiera zapracowane supery” - umowne żetony, dzięki którym może wybrać w zorganizowanym w świetlicy „sklepiku” nagrody, fanty, słodycze. Oprócz tego każdy indywidualny wysiłek dziecka, czy to w nauce, konkursie, nabywaniu nowych umiejętności, jest doceniany pochwałą na forum grupy, przy rodzicach, nagrodą, fantem, słodyczami.

(dowód: akta kontroli str. 23, 151, 787)

Dzieci przyjęte do Świetlicy stanowiły jedną grupę. Na podstawie dzienników uczestnictwa dzieci w placówce z lat 2013-2016 (I półrocze) ustalono, że warunek wynikający z ustawy o wspieraniu rodziny dotyczący przebywania w tym samym czasie pod opieką jednego wychowawcy nie więcej niż 15 dzieci, był przestrzegany.

(dowód: akta kontroli str. 376)

Średnia frekwencja dzieci w styczniu w poszczególnych latach 2013-2016 wyniosła odpowiednio: 8 (28,6% dzieci zgłoszonych w tym roku szkolnym), 13 (40,6%), 11 (36,7%) i 12 (46,2%) dzieci, w kwietniu: 8 (28,6%), 9 (28,1%), 10 (33,3%) i 15 (57,7%) dzieci i w październiku: 8 (28,6%), 10 (31,3%) i 13 (43,3%) dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 376)

W ciągu roku szkolnego zdarzały się rezygnacje z udziału dzieci w zajęciach świetlicowych. Kierownik Świetlicy wyjaśniła: rezygnacje z uczestnictwa w zajęciach placówki były z różnych przyczyn. Najczęściej rodzice argumentowali, że „dziecko jest już za duże”, ma więcej tzw. „nauki własnej” lub zmieniło szkołę, miejsce zamieszkania (np. przeprowadzili się do innego miasta, rodzice weszli w nowe związki, poza Międzyzdrojami). Niekiedy wychowankowie mieli problem z motywacją do uczęszczania na zajęcia a rodzice nie byli w stanie wyegzekwować od dziecka tego obowiązku. Rodzice, widząc zaangażowanie placówki/ wychowawców w sprawy rodziny i dziecka, celowo nie nalegali na współpracę, obawiając się, że może ona odsłonić jej problemy. W powyższych przypadkach zawsze wychowawca próbował dotrzeć do prawdziwego źródła rezygnacji, rozmawiał o problemie, motywował, zachęcał do uczestnictwa rodzica i dziecka, proponował inną metodę pracy lub inną formę wsparcia (np. program psychoedukacyjny, pracę z psychologiem lub dla rodzica „Szkołę dla Rodziców”). Kierownik świetlicy informował również o rezygnacji pracownika socjalnego, który także prowadził rozmowy motywujące lub wyjaśniał powody rezygnacji, zachęcając do współpracy. Rodzic otrzymywał zapewnienie, że zawsze może liczyć na pomoc, ze strony wychowawców.

(dowód: akta kontroli str. 151, 152)

Według regulaminu obowiązującego w latach 2013-2016. Świetlica czynna była przez cały rok od poniedziałku do piątku, przez co najmniej 4 godziny w godzinach od 11.30 do 17.00. Ustalono, że w lipcu 2013 i 2014 r. placówka była czynna

w godzinach od 10.00 do 15.00 a w lipcu 2015 r. - od 10.00 do 16.00, natomiast sierpień był miesiącem przerwy urlopowej. W okresie ferii zimowych i w dniach wolnych od nauki placówka była czynna w godzinach od 10.00 do 15.00.

(dowód: akta kontroli str. 335, 341, 373, 383, 384)

W dziennikach ujęto: harmonogram zajęć w dniach nauki szkolnej, harmonogram zajęć w dniach wolnych od nauki, wykaz zajęć powtarzających się codziennie⁴⁶ i cyklicznie⁴⁷, wykaz zadań opiekuńczo-wychowawczych, a od 2015 r. również zajęć socjoterapeutycznych oraz tygodniowe założenia wychowawcze. Zajęcia grupowe prowadzone były na gruncie zadań opiekuńczo-wychowawczych oraz socjoterapeutycznych. Praca indywidualna z dziećmi prowadzona była w zakresie wyrównywania braków w nauce, w tym usprawnianie motoryki małej, kształtowania prospołecznych postaw życiowych, nauki ról społecznych i rozwijania zainteresowań oraz rozwiązywania bieżących problemów szkolnych, wychowawczych, rówieśniczych i rodzinnych.

(dowód: akta kontroli str. 526-587)

Wpisy dokonane w dziennikach zajęć wychowawczych we wrześniu w 2012 r., 2013 r. 2014 r., 2015 r. i 2016 r. oraz w kwietniu i maju 2015 r. i 2016 r. potwierdziły realizację założonych na poszczególne lata szkolne harmonogramów zajęć codziennych i cyklicznych.

(dowód: akta kontroli str. 526-587)

Kierownik Świetlicy poinformowała, że *placówka realizuje zajęcia indywidualne z wychowankami (np. wyrównywanie braków edukacyjnych, pomoc w nauce czytania, pisania, zadania matematyczne, nauka zegara itp.). Z uwagi na brak osobnego pomieszczenia do „nauki własnej” odbywa się to zaraz po lekcjach, gdy wychowankowie schodzą do placówki. Od 04.2016 r. praca indywidualna z wychowankiem organizowana była po zakończeniu zajęć z grupą od 17.00- 17.30.*

(dowód: akta kontroli str. 152)

3.1.7. Przeważającą formą zatrudnienia wychowawców w latach 2013-2016 była umowa o świadczenie usług (zlecenie). Na umowę o pracę zatrudniony był kierownik Świetlicy (od 03.01.2011 r. na pełny etat i na czas nieokreślony), wykonujący również obowiązki wychowawcy. Osoby na stanowisku drugiego wychowawcy zatrudniane były w latach 2013-2016 (do 30.03)⁴⁸ na umowę zlecenie. Łącznie Kierownik OPS zawarł w tym okresie 7 umów zlecenia z 2 osobami – z jedną osobą 4 umowy⁴⁹ w okresie od 02.01.2013 do 31.08.2014 r. i z drugą osobą 3 umowy⁵⁰ w okresie od 01.09.2014 do 31.03.2016 r. Po wygaśnięciu ostatniej umowy zlecenia z drugą osobą nawiązano stosunek pracy na okres od 01.04. do 30.11.2016 r. w wymiarze $\frac{3}{4}$ etatu. Ponadto w badanym okresie 2 osoby zatrudniono na zastępstwo w okresie od 17 do 28.02.2014 r. (ferie zimowe) i od 09 do 11.05.2016 r. Wszystkie osoby pracujące w Świetlicy w charakterze wychowawcy w badanym okresie, posiadały kwalifikacje wskazane w art. 25 i 26 ustawy o wspieraniu rodzin. Nie zatrudniano mężczyzn do pracy z dziećmi.

(dowód: akta kontroli str. 425-463)

⁴⁶ Pomoc przy odrabianiu zadań domowych, przygotowanie edukacyjne, wyrównywanie braków w nauce, zajęcia opiekuńczo-wychowawcze, zajęcia plastyczne, techniczne, artystyczne, ćwiczenia poprawy pamięci i koncentracji uwagi, małą i dużą motorykę.

⁴⁷ Raz lub dwa razy w tygodniu – zajęcia z elementami socjoterapii (w 2012 r., 2013 r. i 2014 r.), zumba w 2014 r., zajęcia socjoterapeutyczne i zajęcia Metodą Ruchu Rozwojowego W. Sherborne (w 2015 r. i 2016 r.).

⁴⁸ Od 01.04.2016 r. wychowawczyni została zatrudniona na umowę o pracę na czas określony do 30.11.2016 r.

⁴⁹ Umowa z 02.01.2013 r. na prowadzenie pozalekcyjnych zajęć profilaktyczno-edukacyjnych w okresie od 02.01 do 30.04.2013 r. w wymiarze co najmniej 12 godzin tygodniowo oraz kolejne umowy: z 30.04.2013 r. na prowadzenie ww. zajęć w okresie od 01.05-31.07.2013 r., z 02.09.2013 r. na prowadzenie ww. zajęć w okresie od 02.09. do 31.12.2013 r. i z 02.01.2014 r. na prowadzenie ww. zajęć w okresie od 02.01. do 31.12.2014 r.

⁵⁰ Umowa z 29.08.2014 r. na prowadzenie pozalekcyjnych zajęć profilaktyczno-edukacyjnych w okresie od 01.09. do 31.12.2014 r. od poniedziałku do piątku według harmonogramu pracy Świetlicy, umowa z 31.12.2014 r. na prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych w okresie od 01.01 do 31.12.2015 r. w dniach od poniedziałku do piątku według harmonogramu pracy Świetlicy i umowa z 31.12.2014 r. na prowadzenie ww. zajęć w terminie od 01.01 do 31.03.2016 r. w dniach od poniedziałku do piątku wg harmonogramu pracy Świetlicy.

W badanym okresie nie występowało do Burmistrza o zwiększenie zatrudnienia w placówce.

(dowód: akta kontroli str. 425-463)

Kierownik OPS wyjaśniła: *podstawową trudnością związaną z funkcjonowaniem placówek wsparcia dziennego jest deficyt wykwalifikowanej i chętnej do pracy kadry oraz aktualne warunki lokalowe, które uniemożliwiają poszerzenie bieżącej działalności. Deficyty kadrowe, których doświadczamy w realizacji powyższego zadania są spowodowane brakiem lub niedoborem, zarówno w naszej gminie jak i powiecie kamieńskim, osób posiadających kwalifikacje do wykonywania zawodu psychologa, socjoterapeuty, wychowawcy, terapeuty, trenerów programów psychoedukacyjnych rekomendowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych czy Krajowe Biuro ds. Narkomanii.*

(dowód: akta kontroli str. 156)

Świetlica korzystała z pomocy wolontariuszy przy realizacji projektów *Pobaw się ze mną* w 2014 r. (3 osoby, w tym trener młodzieżowy) i *Razem śmieiej i weselej* w 2015 r. (2 wolontariuszy) w ramach programu Ministerstwa *Świetlica-Dzieci-Praca*. Przy pierwszym projekcie wolontariusze pomagali w organizacji czasu wolnego dla dzieci podczas wyjazdu integracyjnego, a podczas drugiego – w realizacji warsztatów plastyczno-technicznych *Coś z niczego*. Wolontariusze skierowani do pomocy przy realizacji ww. projektów przez Lokalne Centrum Wolontariatu w Międzyzdrojach, nie byli wychowankami Świetlicy. W Centrum działa 2 jej wychowanków.

(dowód: akta kontroli str. 280, 310, 769, 375, 817, 831)

3.1.8. Kadra pedagogiczna zatrudniona w Świetlicy posiadała kwalifikacje do pracy z dziećmi z rodzin przeżywających kryzys lub zagrożonych nim. Kierownik Świetlicy wykonująca obowiązki wychowawczynie posiadała 20-letnie doświadczenie w pracy z dziećmi i rodzinami. W latach 2013-2016 odbyła 9 szkoleń w zakresie wsparcia dzieci i rodzin z dysfunkcją opiekuńczo-wychowawczą. Wychowawczynie Świetlicy zatrudniona w latach 2013-2014 (do 31.08.) posiadała 24-letnie doświadczenie w pracy pedagogicznej, odbyła studia podyplomowe (3 semestry) w zakresie pomocy psychologicznej oraz uczestniczyła w badanym okresie w 2 szkoleniach.

Wychowawczynie zatrudniona w Świetlicy od 01.09.2014 r. posiadała 2-letnie doświadczenie w pracy i uzyskała kwalifikacje instruktora *Szkoły dla Rodziców i Wychowawców* oraz odbyła następujące szkolenia: *Praca z grupą – pomysły na zajęcia* – 2015 r., *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie* – 6 h w 2015 r. i *Indywidualna pomoc dziecku* w 2016 r.

Socjoterapeutka zatrudniona w Świetlicy na umowę zlecenie od 02.03.2015 r., ukończyła następujące studia podyplomowe: *Socjoterapia* (3 semestry, łączna liczba godzin 378), *Diagnoza i terapia pedagogiczna* (3 semestry, łączna liczba godzin 378) oraz odbyła szkolenie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2015 r. (6 h).

(dowód: akta kontroli str. 425-428)

Koszty wszystkich szkoleń poniesionych latach 2013-2016 (I półrocze) przez OPS wyniosły 46,5 tys. zł, w tym: w 2013 r. - 12,9 tys. zł, w 2014 r. - 8 tys. zł, w 2015 r. - 12 tys. zł, w I półroczu 2016 r. - 13,6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 798)

Wychowawcy i specjaliści pracujący w placówce mieli możliwość uczestniczenia w konsultacjach superwizyjnych. Uczestnictwo ograniczone było dyspozycyjnością i wolnym czasem. Pracownicy sami deklarowali chęć uczestnictwa w takich konsultacjach, w ramach projektu realizowanego od 2013 r. przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego. Konsultacje z pracownikami

przeprowadzone były w Międzyzdrojach. W latach 2013-2016 (I półrocze) zorganizowano 32 spotkania superwizyjne, z których skorzystali również pracownicy Świetlicy.

(dowód: akta kontroli str. 377, 798)

3.1.9. Świetlica zapewniała dzieciom posiłek w postaci podwieczorku w godzinach od 15.00 do 15.30. Posiłki przygotowywane były w placówce. Żywność zakupiono ze środków pozostających w dyspozycji GKRPA, tj. opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych⁵¹.

(dowód: akta kontroli str. 182, 333, 338, 527, 541, 554, 574)

Kierownik Świetlicy wyjaśniła, że posiłki przygotowywane były *po rozmowach z wychowankami o ich zwyczajach żywieniowych, upodobaniach (...). Dzieci angażowane do pomocy przy „tworzeniu” podwieczorków, (...) również przygotowują stoły, podają do stołu, sprzątaj. Na podwieczorki podawane były najczęściej dania zimne, kanapki, płatki z mlekiem, czasem sałatki, herbata, mleko, jogurty, serki, czasem kawa „lnka”, gorąca czekolada, owoce, lody, soki, woda.*

(dowód: akta kontroli str. 152)

3.1.10. W latach 2013-2016 (do 30.06) placówka nie była kontrolowana.

(dowód: akta kontroli str. 148, 149, 328)

3.1.11. W badanym okresie nie wniesiono skarg na działalność Świetlicy.

(dowód: akta kontroli str. 328)

3.1.12. Oględziny Świetlicy wykazały, że placówka spełniała wymogi sanitarne wynikające z § 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 października 2015 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego⁵², z wyjątkiem § 3 pkt 1 lit. b w zakresie dostosowania do potrzeb wynikających z niepełnosprawności dzieci. Spełnienie wymogów sanitarnych potwierdzone zostało przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Kamieniu Pomorskim w protokole kontroli z dnia 31.05.2016 r. Placówkę umieszczono na I piętrze budynku, w którym mieści się sala gimnastyczna Gimnazjum. Do pomieszczeń Świetlicy prowadziły wąskie i wysokie stopnie w 2 ciągach komunikacyjnych (szerokość obu klatek schodowych ok. 80 cm). Nie zapewniły one bezpieczeństwa, szczególnie w sytuacji zagrożenia pożarowego (schody stanowiły jedyną drogę ewakuacji, a na piętrze była również siłownia, z której korzystała młodzież). Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Kamieniu Pomorskim przeprowadziła kontrolę w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego Gimnazjum w 2013 r. W protokole ustaleń z czynności kontrolno-rozpoznawczych z 26.03.2013 r. przeprowadzonych w budynku szkoły (nie sprecyzowano, czy również w budynku sali gimnastycznej należącej do szkoły), na drogach dojazdowych i miejscach zaopatrzenia w wodę - nie stwierdzono nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 598-603, 781-793, 808, 809)

Świetlica nie posiadała przylegających do niej, wydzielonych dla dzieci toalet. Korzystały one z 2 toalet ogólnodostępnych dla użytkowników sali gimnastycznej, znajdujących się na parterze budynku. Wejście do budynku i na piętro nie było dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Świetlica składa się z 2 pomieszczeń: sali głównej, w której prowadzone były zajęcia z dziećmi o powierzchni ok 43 m² i przyległego pomieszczenia kuchennego o powierzchni ok. 5 m², które w razie potrzeby pełniło funkcję pokoju rozmów indywidualnych z wychowankami i ich rodzicami. Sala główna wyposażona była w niezbędne meble, w tym ławki i krzeselka dla dzieci i biurko do pracy dla kierownika i wychowawcy, biblioteczkę z książkami, stanowisko komputerowe oraz kącik z zabawkami dla

⁵¹ Zadanie w zakresie dożywiania dzieci ujęto w kolejnych GPRPA.

⁵² Dz. U. poz. 1630.

dzieci. Na środku sali pozostawało ok. 16 m² wolnej powierzchni do zabaw. Do dyspozycji dzieci była również sala gimnastyczna zlokalizowana na parterze budynku oraz ogrodzony plac.

(dowód: akta kontroli str. 598-607, 781-793)

W anonimowych ankietach na trudne warunki lokalowe Świetlicy uwagę zwrócili rodzice oraz ich dzieci uczęszczające do placówki⁵³.

(dowód: akta kontroli str. 356-359)

3.2. Skuteczność pracy placówki wsparcia dziennego.

3.2.1. Wnioski rodziców o przyjęcie dziecka do placówki znajdowały się w każdej z 30 zbadanych dokumentacji dzieci, które uczęszczały do placówki w latach 2011-2016. Spośród 30 złożonych przez rodziców wniosków w 13 (43,3 %) przypadkach rodzic wziął pod uwagę zalecenie pracowników OPS, w 2 (6,7%) zalecenie wychowawcy szkolnego i w 2 (6,7%) zalecenie Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej⁵⁴ w Wolinie.

(dowód: akta kontroli str. 359, 611-768)

3.2.2. W dokumentacji 30 dzieci była zgoda rodzica na udział dziecka w zajęciach.

(dowód: akta kontroli str. 359, 611-768)

3.2.3. Spośród 30 dzieci objętych kontrolą, 9 przyjęto do Świetlicy w 2011 r., w 2012 r. – 5 dzieci, w 2013 r. – 6 dzieci, w 2014 r. – 6 dzieci i w 2015 r. – 4 dzieci. W badanym okresie 19 z nich zakończyło uczęszczanie do placówki. Karty diagnozy sporządzane były od marca 2015 r. przez socjoterapeutę, w związku z wprowadzeniem do harmonogramu pracy placówki zajęć socjoterapeutycznych⁵⁵. W próbie 30 dzieci karty diagnozy założono dla 20 dzieci, które uczęszczały do Świetlicy po wprowadzeniu zajęć socjoterapeutycznych. Karty diagnozy (opracowane autorsko przez socjoterapeutę) zawierały informacje w następujących obszarach tematycznych: sytuacja rodzinna dziecka; funkcjonowanie dziecka w grupie rówieśniczej; funkcjonowanie dziecka w szkole i świetlicy, w sytuacjach zadaniowych; opinie i przekonania dziecka o sobie; uczestnictwo w zajęciach socjoterapeutycznych (m.in.: aktywność, poziom otwartości). Spośród ww. 20 dzieci 6 posiadało opinie PPP, z tego 4 - PPP w Wolinie, 1 – PPP w Szczecinie i 1 PPP w Kamieniu Pomorskim.

(dowód: akta kontroli str. 10, 337, 340, 342, 354, 355, 617, 623, 650, 676, 698)

3.2.4. Diagnozy sporządzone zostały w terminie od 21 dni do 6 miesięcy od przyjęcia dziecka⁵⁶, ponieważ socjoterapeuta zatrudniony został w trakcie roku szkolnego, a przyjęcia dzieci odbywały się od początku roku szkolnego. Diagnozy sporządzone przez socjoterapeutę poza danymi osobowymi dziecka, zawierały: opis i analizę sytuacji rodzinnej dziecka, obserwacje dotyczące funkcjonowania dziecka w grupie rówieśniczej, w szkole i świetlicy w sytuacjach zadaniowych, opinie i przekonania dziecka o sobie, informacje w zakresie uczestnictwa dziecka w zajęciach socjoterapeutycznych, oceniające m.in.: aktywność i poziom otwartości.

(dowód: akta kontroli str. 611-768, 799, 807)

Ponadto obserwacje każdego dziecka uczęszczającego do Świetlicy oceniające jego zachowania, postępy wychowawcze i trudności w procesie wychowawczym z punktu widzenia uwarunkowań wynikających z sytuacji rodzinnej i zastosowanych środków wsparcia, formułowane były z miesięczną częstotliwością w Kartach Pobytu

⁵³ Anonimową ankietę skierowano do wybranych 30 dzieci uczęszczających do Świetlicy w latach 2011-2016 i ich rodziców oraz wychowawców lub pedagogów szkolnych. Do kontrolera wróciło: 27 ankiet wypełnionych przez dzieci, 27 - przez rodziców i 29 - przez nauczycieli.

⁵⁴ Dalej: PPP.

⁵⁵ Wynikało to z unormowań zawartych w Regulaminie Świetlicy z dnia 16.03.2015 r.

⁵⁶ Ale w ciągu 2 tygodni od zatrudnienia terapeuty w Świetlicy.

Dziecka⁵⁷, przez kierownika lub wychowawcę placówki. Pierwsze wyniki obserwacji dziecka, w każdym badanym przypadku, zamieszczano w KPD w miesiącu przyjęcia dziecka do placówki.

(dowód: akta kontroli str. 349, 350, 611-768, 799-806)

3.2.5. W dokumentacji 30 dzieci brak było indywidualnych planów pracy i indywidualnych programów korekcyjnych, opartych na wynikach diagnozy a uwzględniających predyspozycje dziecka, deficyty i uwarunkowania.

(dowód: akta kontroli str. 611-768)

Kierownik OPS wyjaśniła, że *dokumentów tych nie sporządzano, ponieważ placówka nie jest specjalistyczna i nie wymagały tego przepisy obowiązującej ustawy o pieczy zastępczej.*

(dowód: akta kontroli str. 769)

3.2.6. Badanie dokumentacji 30 dzieci wykazało, że zamierzenia, co do uczestnictwa dzieci i ich rodzin w różnego rodzaju zajęciach i grupach terapii zajęciowej oraz formach wsparcia i pomocy innego rodzaju, ustalano podczas posiedzeń Zespołu Oceniającego Sytuację Dziecka. Posiedzenia odbywały się cyklicznie, co pół roku najczęściej w lutym i czerwcu lub sierpniu danego roku. Skład Zespołu oraz zasady i tryb pracy nie był określony żadnym dokumentem wewnętrznym. Badanie protokołów posiedzeń Zespołu wykazało, że w stałym składzie Zespołu byli: kierownik i wychowawca Świetlicy oraz pracownik socjalny, a od 2015 r. w pracach Zespołu brali również udział: socjoterapeuta, pedagog szkolny, pielęgniarka szkolna, asystent rodziny (gdy oceniano dziecko z rodzin prowadzonych przez asystenta).

W zaleceniach często ujmowano podjęcie następujących działań: stałą współpracę ze szkołą, OPS, GKRPA i Zespołem Interdyscyplinarnym, motywowanie rodziny do terapii (AA i DDA dla współzależniejszego współmałżonka), udział m.in. w programie *Świetlica-Dzieci-Praca* prowadzonym w 2014 r. i w 2015 r. i w projekcie *Szkoła dla Rodziców*, motywowanie rodziców do podjęcia pracy, rozważano zasadność kierowania do psychiatrów, psychologów i pedagogów, kierowano wnioski do GKRPA oraz określano kierunki pracy nad dzieckiem - pomoc w adaptacji w grupie, wpajanie zachowań prospołecznych, motywowanie do nauki i pomoc w lekcjach, w tym usprawnianie motoryki małej, wpajanie zasad higieny osobistej.

(dowód: akta kontroli str. 611-768)

3.2.7. Na posiedzeniach Zespołu, co pół roku, dokonywano oceny dziecka (jego sytuacji, zachowania i postępowania w relacjach w rodzinie, szkole, wśród rówieśników), określając kierunki dalszej pracy nad dzieckiem i rodziną. Efekty realizacji zaleceń Zespołu sprawozdawano w miesięcznych ocenach sytuacji dziecka zawartych w KPD. W badanej próbie nie stwierdzono zaniechania działań w celu dotarcia z pomocą do poszczególnych członków rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 611-768)

3.2.8. Placówka współpracowała z rodzicami i dziadkami dzieci, utrzymując stały kontakt bezpośredni i telefoniczny. Rodzice dzieci uczęszczających do Świetlicy i one same, mogli skorzystać z konsultacji u specjalistów: psychologa, pedagoga, terapeuty w OPS. W badanej próbie skorzystało z tej pomocy 27 rodzin.

(dowód: akta kontroli str. 10, 611-768)

3.2.9. W przypadku dzieci objętych szczegółowym badaniem stwierdzono, że pracownicy Świetlicy byli w stałym kontakcie z pracownikami socjalnymi, asystentem rodziny i wychowawcą szkolnym. Współpracowali z Zespołem Interdyscyplinarnym i GKRPA oraz z podmiotami leczniczymi (Poradnia Leczenia Uzależnień). Kierownik Świetlicy miał stały dostęp do informacji na temat działań

⁵⁷ Dalej: KPD, zawierały następujące obszary tematyczne: ocena sytuacji dziecka, nauka szkolna, stan zdrowia dziecka, znaczące dla dziecka wydarzenia.

OPS wspierających rodziny dzieci uczęszczających do placówki. Ewaluacja działań prowadzona była na półrocznych posiedzeniach Zespołu i ujmowana w zaleceniach do dalszej pracy nad dzieckiem i rodziną. Informacje płynące od rodzin dzieci oraz od instytucji współpracujących z placówką były brane pod uwagę przy określaniu dalszych metod pracy z dziećmi.

(dowód: akta kontroli str. 611-768)

3.2.10. W badanej próbie dokumentacji 30 dzieci udział w zajęciach zakończyło 19 dzieci, w tym 9 dzieci z powodu ukończenia szkoły podstawowej lub jej zmiany na skutek przeprowadzki do innej miejscowości, 7 na wniosek rodzica, 3 z powodu objęcia dziecka opieką specjalistyczną. Za dobrą praktykę można uznać prowadzenie monitoringu rodzin po zakończeniu uczestnictwa ich dzieci w zajęciach w Świetlicy. Spośród 19 takich rodzin 13 nadal było monitorowanych przez placówkę i OPS, w tym z 7 matkami, Świetlica nadal utrzymywała kontakt (5 z nich ukończyło wiosenną edycję tegorocznej *Szkoły dla Rodziców*), 3 rodziny były pod opieką asystenta rodziny, a wobec 3 rodziców toczyło się postępowanie przed GKRPA (sytuacja w tych rodzinach była monitorowana na bieżąco). Kierownik placówki po zakończeniu uczestnictwa dzieci w zajęciach świetlicowych nadal monitorował sytuację dziecka w rodzinie i funkcjonowanie rodziny, w rozmowach telefonicznych oraz na podstawie informacji pochodzących od pracowników socjalnych i asystentów rodziny. Nie stwierdzono konieczności powrotu dziecka do placówki po zakończeniu udziału dziecka w zajęciach świetlicowych

(dowód: akta kontroli str. 10, 670-768)

Wobec 18 z 19 dzieci, które zakończyły uczęszczanie do placówki, osiągnięto efekty w pracy z dzieckiem i rodziną. Poprawiło się funkcjonowanie dzieci w grupie rówieśniczej, szkolnej i rodzinie. Wobec 1 dziecka z 30, których dokumentację zbadano, działania okazały się nieefektywne przez brak współpracy ze strony rodzica⁵⁸.

(dowód: akta kontroli str. 10, 670-768)

Na poprawę zachowania dzieci uczęszczających do Świetlicy wskazało 76% ankietowanych nauczycieli (19 z 25)⁵⁹ i 85% rodziców (23 z 27). Zadowolenie ze współpracy z Świetlicą wyraziło 90% nauczycieli (26 z 29) i 93% rodziców (25 z 27). Na pytanie, co należałoby zmienić w placówce, aby praca przynosiła większe efekty w postaci poprawy funkcjonowania dziecka w szkole, 19 nauczycieli zaproponowało: zwiększyć liczbę wychowawców w placówce a zmniejszyć liczebność grup, w miarę możliwości zwiększyć dofinansowanie placówki, stworzyć większą bazę lokalową, by więcej grup zróżnicowanych wiekowo mogło korzystać z placówki, stworzyć możliwość pracy indywidualnej z uczniem w szczególnie trudnej sytuacji, zwiększyć kontakt z wychowawcą klas. Rodzice zwrócili uwagę na konieczność poprawy warunków lokalowych, w tym: zwiększenie metrażu sali i ich liczby oraz zatrudnienie psychologa.

(dowód: akta kontroli str. 356-359)

3.2.11. W badanej próbie nie wystąpiły przypadki dzieci uczęszczających do placówki, które w okresie objętym kontrolą, zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 611-768)

3.2.12. OPS udzielił pomocy materialnej⁶⁰ rodzinom 22 dzieci objętych badaniem. Rodziny 8 dzieci nie korzystały ze świadczeń OPS. W ramach wsparcia

⁵⁸ Dziecko uczęszczało do Świetlicy w okresie od 09.11.2011 r. do czerwca 2013 r., niesystematycznie. Brak współpracy ze strony matki, bagatelizowanie problemu dziecka mimo, że pracownicy placówki zabiegali o kontakt i zainteresowanie matki w sposób ciągły.

⁵⁹ Poprawa wg ankietowanych nauczycieli polegała w 7 przypadkach (19,4% ankietowanych) na poprawie zachowania, w 7 na poprawie wyników w nauce i w 5 poprawie relacji z rówieśnikami (chętnie pomaga koleżankom/kolegom w szkole) -13,89% ankietowanych.

⁶⁰ W postaci pokrycia kosztów obiadów szkolnych, zasiłków okresowych, celowych, w tym na opał, żywność, leki, na odzież, oraz w 2 przypadkach zasiłków stałych.

niematerialnego, OPS udzielił rodzinom pomocy m.in. poprzez: pracę socjalną (monitorowanie sytuacji, współpracę instytucjonalną⁶¹), motywowanie do współpracy z psychologiem, terapeutą, pedagogiem, pomoc i motywowanie do ubiegania się o należne świadczenia poza pomocą społeczną, kierowanie na wypoczynek letni.

(dowód: akta kontroli str. 406-418)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Budynek, w którym zlokalizowana była Świetlica nie spełniał wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 października 2015 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego, w zakresie wymagań określonych w § 2 ust. 2 pkt 12⁶² i § 3 pkt 1 lit. b⁶³, tj.:

- 1) bezpieczeństwa przeciwpożarowego - droga ewakuacji z I piętra budynku przebiegała po wąskich (szerokość klatki 80 cm) schodach, w górnej ich części – zabiegowych, o wysokim skoku, niezabezpieczonych na krawędziach materiałem antypoślizgowym. Schody na drodze ewakuacji ze Świetlicy były w dwóch ciągach komunikacyjnych. Ewentualna ewakuacja dzieci musiałaby się odbywać przy asyście 2 wychowawców dbających o bezpieczeństwo schodzenia na każdym z ciągów,
- 2) dostępności placówki dla osób niepełnosprawnych – schody wejściowe do budynku i wewnątrz, stanowiły bariery architektoniczne, uniemożliwiające dostęp do placówki zarówno dzieciom jak i opiekunom dotkniętym dysfunkcją ruchową.

(dowód: akta kontroli str. 781-785)

Kierownik OPS wyjaśniła, że Świetlica od wielu lat funkcjonuje w lokalu należącym do Gimnazjum. Przez OPS prowadzona jest od 2011 r. W tym czasie podejmowane były rozmowy na temat zmiany lokalu, jednak na terenie miasta nie ma stosownego pomieszczenia. W tej sytuacji władze samorządowe podjęły decyzję o ujęciu w planach budowy nowego ratusza, pomieszczeń dla Świetlicy. Aktualnie inwestycja ta jest na etapie pozyskania pozwolenia na budowę, opracowania projektu wykonawczego a jej zakończenie przewiduje się na koniec 2018 r. Poprzez remont, zabudowę części korytarza i doposażenie między innymi w nowy sprzęt i pomoce dydaktyczne, poprawiliśmy warunki funkcjonowania dzieci w Świetlicy.

(dowód: akta kontroli str. 609, 610)

Ocena cząstkowa

Świetlica prawidłowo prowadziła pracę z dziećmi biorącymi udział w zajęciach oraz ich rodzinami. Pracownicy placówki współpracowali z rodzinami dzieci, wychowawcami i pedagogami szkolnymi, z pracownikami socjalnymi i asystentem rodziny oraz z instytucjami zapewniającymi wsparcie rodzinom. Praca z dziećmi i ich rodzinami przyniosła pozytywne efekty. Na poprawę zachowania dzieci uczęszczających do Świetlicy wskazało 76% ankietowanych nauczycieli i 85% rodziców. Zadowolenie ze współpracy ze Świetlicą wyraziło 90% nauczycieli i 93% rodziców. Ankietowani nauczyciele i rodzice akcentowali konieczność poprawy warunków lokalowych Świetlicy. Oględziny obiektu, w którym zlokalizowano placówkę potwierdziły, że warunki lokalowe nie zapewniają komfortu pracy z dziećmi, nie dają możliwości prowadzenia indywidualnych rozmów z rodzicami i ich dziećmi oraz nie spełniają warunków w zakresie dostępności dla dzieci niepełnosprawnych oraz w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego.

⁶¹ M.in. z GKRPA, Zespołem Interdyscyplinarnym, z pedagogami szkolnymi i wychowawcami dzieci, terapeutami, dzielnicowym, PCPR, kuratorami zawodowymi i innymi.

⁶² Na drodze ewakuacyjnej nie występują schody ze stopniami zabiegowymi, jeżeli schody te są jedyną drogą ewakuacyjną.

⁶³ Dostosowanie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności dzieci.

IV. Wnioski.

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. *Uzyskanie od Komendanta Powiatowego Państwowej Straży Pożarnej opinii o stanie bezpieczeństwa przeciwpożarowego siedziby Światlicy.*

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, dnia 9 grudnia 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Dyrektor

Kontroler
Iwona Gołębiwska
Specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

.....
podpis